

አማኝት ውረኒ ግን - What is Trust

አማኝት ሓንጎል አዳምርኸሱ ብዲሳኸ መርሐራ ባቡኸሰና ግን። ከው ይነል አማኝት ክመግነን፣ ሓሳብድ ገንዕድኖሎም ገሪኸዲክ ጭጉም ግን። አማኝት ዋንትናኸር ገንዕድና ዋሲስና አኸገት አርእና ጀረብደኸ። ደአም ሽጉ እርገን ዋስድኖካኸር፣ ቀልብ ገምድኖ ሓሰርስነድኖካኸር ካቢሮ ገረሰዲስደኸ።

አማኝትሲ ቋለት ለጋ ሰንግታ ወንወነኩን፤ ናውካ ዋስስትና ደርብዲ (ስምዲት)፣ አርእኻልድ ጎኸ ደርብዲ ግን።

- ዋስስትና ደርብ (emotional)

አካ ወራትሊ አሪውዲ ዳህርድ፣ ወሪ ነሳሓትድ ስኩርዱ፣ ደንጎቢል ጎትስና ብኒል አማኝት አሪውሊ ሻኸሩኸማ አትዋዩንድረከ። ስኩርዱንግሲክ ከው ነን ከው ዳሕኒው ግን፣ ትክያኸ ሓሰበው ግን፣ ያኸ አማኝት በሀር ክሚቶ ሻኸሩኸ።

- አርእኻልድ ጎኸ ደርብ (logical)

እን አማኝትድ ስኩርኒል ህምባ መኸሰብዲ ክሳሪዲት ጉርድ ወንወንደኸ። ኒሰና ኮዶ ዓቅታኸ ሓብረ ክምኒ ዳግ፣ እን አማኝትድ ስኩስነው ከው ናአዋይን አደብኸዲ፣ ዓገሉኸዲ፣ እን ጨበርሳኸሰና ከጋን ገንጂሳኸ አኸሮ ሻኸ።

አማኝት ዋስስተኸና ይነጉሲክ፣ እን አማኝትሲ ጨሪቶ ፈረው ዋስስትና ማድናሩኸ፣ እንከሊሩኸ ላሕሚኸ፣ ታሚቱኸ፣ ጨሪትኒኸ ነን ናውክ ሺብሊ ትወኸ።

ገለ ደርፍፍ ህንበከ አማኝትሲ በርህደው፤ ናውካ እና ተለዩው ነን ግን።

1. እንትሮ ህንባኸሲ ጃቢሰሮ ቋልና (predictability)

አዳም ኒድሮሲ ኒሹር ለዶትልድ (ተመክሮ)፣ ወሪ አርእኻልድ አኸን አሪው ዩውልድ ነፍዕስተን፣ እንትሮ ፈራኸሲ አርእኒል ገረሰዲስከሉ።

አማኝት እንትሮ ህንባኸ ወክትሊ አሪው ውራ እሲድኖ ቀደረናኸን፣ ተሓደብቶ ወሪ አርእቶ ግርስ እወከኳ።

ኒሰና ይኸ፣ ይነት ክልዎ ህንበው ከው እምንዲክ ናለበከዲክ አማኝትድ ስኩረውና አከነን፣ ዳሕኒኸ አዋይን ንኪሩኸዲ አመሪርኸዲ ክሚኖ ቀደርነኸን።

2. አረካ (ክብር) ለወውትስኻኒኸ (value exchange)፣

በጀካኸሰክ ይን እሰናኸ ወራት ክዳ ልውቲኸ አኸን፣ አዳምዲ አርእስትኻኒኸ፣ መሰረት ለወውትስኻኒኸልድ ብርፍ ዩኸ። አማኝትድ አሪውዲ ልውታ አርእስትኻኒኸ እስነከን። አለመርትክ ትካ ትካ አርእኻ ዓቅታኸ እኻግረውዲ፣ ናስታት አርእግረውዲ፣ ወሪ ይኸ ናልድ ጨበርደውሲ አርእግሪ ጋራት ለወውትስኻኒኸሊ ትውረከ።

3. ፈክ እንተራኸሉ ጨበርዳኸ፣

አማኝትድ ላ ሰንግታሰ ናን እውሮ፣ አመሪ ከፈክ ጨበርዳኸ አኸሮ ገረሰኸ። እን ፈክ አርእስትጋኸ ወክትሊ፣ ወሪ አካ ደርብድ ወንተራኸ አኸሮ ገረሰኸ።

1. አወያኞቹ ድካም ይል አማኝት ገምድድኖ ገረሰናኸን?

- ናስሕ አክነድ ወሪ እምኑኸ አክነድ
- ኒትክ ሰብርድ ደኸሳኸ አክነድ
- እምንዲ ጨሪትና ቋሊስነድ
- ፍትሕሲ ጨበርሳኸሰነክ ተከውነድ
- ቆልሊ ዲውነድ
- አዳምቲ ገጦትና ብነድ
- አዳምር ካበኒል ደው ይነድ
- አማኝት ነቀስድኒል ብሕልታ ወንቀርነድ
- በከት ቋሊስነድ
- አሪኸ ተኪቶ ወጠኒ ብነድ
- ገጦተግራኸር አኸግረት ግብርድ ቋሊስነድ
- ይን እምነው ከው ይና ትክ አርአው አክነን
- በከትዲ፡ መድ ምኸሮ ህንበውሲ ካበና ቋሊስነድ
- ከኹትል እምና፡ ትክስረ እምኑኸ አክና
- ስቱርሲ ተብዳኸ አክነድ
- ስቱርሲ ገጦተጋኸ ደርብድ ተበራርህነድ
- ላ ሰንዓተስ አዋሃብረ እስረት አማኝት ቋሊስነድ
- አርእስትቫኒል ወክት ሺራኸ አድነድ
- እሻራት ገሮብሊ ቋሊስረውድ አማኝት ቋሊስነድ።

አረው ከሳ ፣

ዓወንና አረውል ካራኸ (active care)

- ከው አረውል ሐሰርስና፡ በከትዲ ትክይራኸር አኸረት ቋሊስና ካያ አኸጊ፣ ካበኒል ራሕመት ቋሊስናኸር ዋሲሰኸ።
- ወንቀርሰግሪ ትክ መታን ጨገም ረሀይድና።
- ጉኢዲ፡ ታንትቫዲ ሻውሲ ናኣብልክ አንገፍደንታ አክና።

ኒል ገንዕሮ ከንዳኸ፡ ረተብስራኸሲ መልእድኒል አርእስታኸ ተውሃትዲ፡ ደበልትነዲ ቋሊስና። ቆል ትውራኸሲ መልእድኒል ሳደነውሊ ዲውና። ገረሰግራኸ ወራትሲ እሲግረት ብሕልታ ወንቀርዶ መልአድና ብና፣ ሐሰርስና ብና አኸገት እምንዲስና።

ዓወንና አረውል ካረጋኸ (passive care)

- ከው ዓንቀይል ከደምሩ ዲማ አዳምቲ ቆልድ አኸን ወራትድ ገጦትኒልድ አነብስና።
- ደርብ ደኳኸ መግሃፍ እስረ፡ ከው አረውሲ ለከምኒልድ ሕሳብ እስና።
- ጋብሩ ላንቂ ሐምልድ ነፍዕስትና፡ ጋብድ አረው ገጦትኒል አነብስና።
- ከዋ ዲባ ነበክል ሀርከክድ አኸን ሓጨጭነድ አረው ገጦትና ብና።

1. አማኝት ክምና መንፍቂት

ከወል አማኝት ገምድኒል ገሪ መንፍቂት አረርሰኩ።

- ላገንዳ አክና (bonding)

ከው ላወጨምሊ ትውው እኸሪሪ ሓሰርሰነዲ፣ ተክለብነዲትል እምነነኩ። ላወጨምሊ ትውነድ ትክዲ ላሕመዲ ዋስሰትና መንፍቂት ሀንበኩሉ። አማኝትድ ተክልሳኸኩ ደርብድ ማስ እምንደውውዲ፣ ናል ከንደውዲ ክሚቶ ገሪኸዲክ ታሚታኸኩ ግን። ኒትካ ዳግ ኮዶ አሪው ኩል እምነት ገምድኖ ከለብርድኖካ፣ ኩረአይ ዋስድኖካ አኸን። አትካሃንደው አርቶ ገሪኸዲክ ትክድኸኩ ግን።

- ሓሳብ ለወትና

አማኝትድ እኸሪርሊ ገሪኸዲክ ስኩርዳኸር አክረን፣ አሪውሲ ሓሳብድ አኸን ከድገድ ጨለውቶ ስዳወኩካ። አማኝት አሪውሲ ገንዕድኒል ደምዕዳኸኩ መራ ብደኩካ። አሪው ኩል አማኝት ክሚግነት ዋስሰተኸኩሎም አክን፣ ዋስድኖካ ካያ አኸን። ሓሳብ ስኩራኸኩሲ ፈሃምዲ፣ ቀልብ ትክድኸኩዲ፣ ቋሊሰድኖካ ገሪኸዲክ ጭጉም ግን።

ከዋዲባ (society)

ከዋ ዲባ ነበክል አማኝት እኸሪሪኸኩ ዋንቲሮ ገሪኸዲክ ነፋዕ በሀር ሻኩ። ኒድ ግን አማኝት ከዋ ዲባ ረአስ ማል ይሰቶ ሸኾሰተኩ። ዲባ ዳሕኒኸዲ፣ መቅርሕ እኸሪሪኸኩ ሻኸኩ አክን፣ ትክዲ ታሚትዲ ዋስሰተኩካ፤ እማ እንቲ ሰተትራኸኩክ እን ጀረብሳኸኩሰና ፈረኩ። አማኝት አሪውሊ ዋነንካ ናዲ አኸኮ ከደምቶ ንይት ዋስሰተኩካ።

- ትክለ እምና (believe in benevolence)

ከው ነን ትክየውዲ በካይዲ ዮ እምነን፣ እን ከውሲ አማኝት ደርብድ ቋለኩሎም እማ ናውር ግብር ትክድኸኩ ቋሊሰነኩ።

2. አማኝት ቢስተን ኒአብልክ ውረኒ አሪ ብሳር ሀንባኸኩን?

አሪውሊ አማኝት ዓቅታኸኩ ክመግነን፣ እማ ኮዶ ናዲ አረሪሳኸኩና ወራት ክምነን፣ ውራ እሲኖ ሻኸንኸኩን? እና ወንቀራ ኒን ክድመትሊ አኸን ከዋ ዲባ አዋይንሊ ኅፍ የኩና። ንድ መታን እን አማኝት ቢስተን ክሳኸኩና አሪ ብሳር ቋልነኩን። ገለ ናልድ እና ተለየው ነን ሀምበኩ።

- ፍትሕ (rule)

ገሪ ጅንስ ፍትሕ ዓንቀይሊ ይን አዋሃብነ ዲባ ከዋኸኩል፣ ክድመትል፣ ዲባ በለዱኸኩ አትናበርደው ነበክል፣ አወያ አደብዲ ዓገል እኸሪርኸኩድ ፈርኖ ክምነት ቀሰብሰነኩን። ፍትሕ አማኝት ናዕሰላ። ደአም አማኝት ነቀስደውሲ ፍትሕ ዓንቀይሊ ምቃቕርሰነትር፣ ገበብሰነትር ሃበኩ።

ፍትሕ ተቃዥኛ ስዳዎችን ማሰብ። ተቃዥኛ ስዳዎችን ለማሰብ ተለይቶ ማሰብ። እን ፍትሕ ጥላቻ ስዳዎችን አካል፣ ኒኦኮሎኒያል ተርጉሞችን ለማሰብ ለማሰብ ለማሰብ አካል። ንድ መታን አርእና እን ፍትሕን አዋን አዋልድ ገራሽን ጀረብኛ ግን።

- ውዕል (agreement)

ሕገት ተኪን ውዕልድ ክራሽ ይማምር ማሰብ ። ለገር ነበክል አርእና ረደይሮ ትውራሽ ውዕል ማሰብ። እና ውዕልን አርእና ወንወንዶ ትውራሽ ለማሰብ ለማሰብ ለማሰብ ውዕል ፍትሕ እዋሽድ ወሪ አንሸዋሽድ ደርብድ ቀረነኩ። ማሰብን ውዕል ልሻኩ።

- ትክክል (monitoring)

ላሽ እሳሽ መደሰ ወሪ ክድመትሰ አሪው አማኑት ባንሉ ትክክል ደርብድ አትቃመትረኩ። ንኻ ዲማ እን ክድመትሰ ዕል ገምድነድ፣ መርመርነድ፣ እን ጋርሰ ላላሪሰ ተልተልዶ በሐሰነድ አክን ወንወንድ መንገድረኩ። አርእኛ ልውር ደርብድ ኮዶ ኦዲት፣ ኢንሰፕክሽን ወሪ አሪ ወቀይ ትክክላድ ይማም እሰረኩ “Vertrauen ist gut, Kontrolle ist besser“ አማኑትኻ ትክክላድ ግን (control) ትክክላድ ከደኩ።

- ሰበብድ መድ ምክርና (consequence)

ፍትሕ ጠሐሰተን ፍትሕን ኒዋጅብሊ ወንተሰቶሉ ዋንትና ፍትሕን ገርዳ በሀር ኮት ሻኩ። ማሰብን ክድመትሰ ስድር ደኳሽ ሕውን ቋሊሰረን አደብኒ ደርብ አክን ዳገኒ ቅያሰሊ ገእሳሽ ፍትሕ ዋረ ማሰብ። እን ነቀሰድራሽ ደርፍፍ ጋርሊ። መድ ምክርኒል ፍትሕ ውራ ያሽን ተብሳሽማ አማ ሰልሰልዳሽን እዳንዶሮ ቋልቶ ሻክራሽ ጋር ግን። አኻ አዳም ኒመድ እሰኒል ምል ያሽ አክን፣ እማ ሰበብድ ወንቀርሰጋሽ አክን፣ እን ፍትሕ ተከውሰላ። አዳም ዲማ እን ሰበብ ወንቀርሽልድ ጉኢታሽ አክን ካያ ግን ኒዋጅብ መልእድሮ ቀደራሽ።

- ሲኸር መንገራ (third Parties)

ግርወዲ እኸኑዲ መእኩት ክኻንኩድ፣ መንብሮር በኩ አክኖ እኸራራ ወጨምሊ ትወነኩ። እን ጎፍየው አጭጉምሰ እን ውዕሊ አሸርሳሽ መቅርሕድ ወሪ ድንነትል ፈርሰቶ እንክድኖሉ ወጠነኩ፣ ፣ አማኑት እኸራራ እንገው ናጉርድ ፍትሕ እዋሽ ደርብድ በየንሶ (ንሸዋ ድንነቱሽ) እውሰታሽሰ ከለብርድኖ ዳልዋን አክድኖ ቀሰብሰነኩ። ማሰብን ውዕል መእኩት ክኻኩሽ ሞራልኩድ አክን ፍትሕድ ቀየደኩ።

- አሪውዲ ገንዳ ትውና (alliance)

ላደርብድ ወሪ አሪ ደርብድ ዓምጭ ዓብለልሰኒሽ ወሪ ወቀጭሰኒሽ መኸላ ወሪ ተሓዳብ አሪውልድ እሰረን ኒልድ ተከውሰራሽ ምሕልል ሒል ጀረብኒሽ ደርብ ወግምል ቱስና ጀረብደኩ።

ላደርብ ህንባኸ አራውዲ ወጪምሊ ትውኅድ ግን። ከግቅምድ እንክቶ ቀደረግራኸ፣ እማ አመሪር መምብሮር ነቢርሊ። ገንጂሰጋኸ ወሪ ገድዕዳኸካ፣ ጋር ተባኸ ተከንካ፣ አሪ ገንዳዲ ሕበርስረ ሒል ከኸሱ ሊቀብድኒልር አጭጉምሱ ረትዕድኒልር ካበኸ። ጉርድ ደአም ጃቢሲሮ ሓሰብቶሉ ሻኸራኸ ክድመት ትክስረ እኸሪር አርእኒኸ አኸን ሒል ገበርኒኸ፣ ትልማ (program) ኒድ መርሕስትኒኸ። ጠፍሕድኒል ሓሰርስሮ ከደምራኸ ገሪ ወቀይ ከምከምስኒኸ ጀረብደኸ። እና መቅርሕ ንድ ዓንቀይሊ ጀረብዳኸ ታምም ሒል አርኖ ወክት ውልኢኸሊ ነፍዕስትኖሉ ገረስነኸን።

4. ጥልማንኸ ጂባ ሰብብ

- ሻኸዳ ንዩት ወሪ ገሽ ኖነይና

አማነትር ጥልማን ሰብብ በሀር ኒኸ፤ እ ንጠልምሳኸ አዳምሊ ከብታኸ በዳን ፈላኻ ግን። ዲማ እን ጠለምሳኸ አዳም ሻኸዳ ንዩት ወሪ ገሽ ኖነይና ቋሊስና ሓደርደኸ። አን ጠለምሳኸ ዋስስታኸሉ ሰልፍ ሓሩቀት ኒልድ ደኮኻ ጉኢ እኸሪር ከሰርኒኸ፤ ላሕማ ብኒኸ መራ ብስተኸ።

- አማነት ከሰርና

አዳም ጠለምሳኸ ወንተሮ አማነት ከል እሲሮ ገሪኸዲክ ስዳዋኸ አኸላ። ገሪ ወክት ከደምራኸ አማነት ከለላኸድ ብቶሉ ቀደርደኸ። አማነት ስዳኸድ ተመድሳኸ ጋር ግን። አማነት መዓፈይስና ግን፤ ላደን ከርተን እንቲ ቋልዱ እርግረስና ኒሰና ቋሊስሮካ ቀደረላ። 20 አመራ ስኹ ትክያኸ ሽኻስትቶ ከደምራኸሱ 5 ደቂቅሊ ፋሕ ይሮካ ቀደረኸ።

- ፍትሕ

አማነት ነቀሳኸ አካንሊ ዲማ እኸሪራ ሸክሊ መንደርትረኸ። አማነት እንጋ አካንሊ ዓውተ ኒኸሮሲክ እንትሮ ቀደረላ ። አዳም ጠለምሰት ዋስስተንሉ፤ እን ከቲና አስተኸኸሱ ኒሓቅሓቅሊ ወንተሰሮ ፍትሕ እዋኸ ደርብ ጀረበኸ።

ደንጎቢል አማነት ኒትካ ወራትዲ ጋርዲትል መሱና ግን ። ስያሰት በለድኸሉ። ጨዊል፡ ክድመትሊ አካን ኒኸ በሀር ግን። ህንቡንትክ ጨዋ ሕሳንድ መንደርትድኖ ካባኸሎም እኸሪር ከበርድነዲ፡ ነሳሓትዲትልድ አረርሳኸ አማነት ግን። ጨዋ ናዓንቀይል አዋይን ባህ ሰጋው አርስጊን አማነትሱ ተብድና ናውክ አርእናኸ ጋር ግን።

ህንቡንትክ፡

ጨወስ ፋሕሰው ጋራት ቋልነን፡

1. ተርልድ ተበራርሀና እኸሪራኸ ድየገኻር ዋንተገኻር
2. እን ሸቃኑኸ ነቢርሊ ሓሳብድ አኸን ባህርያት እኸሪር መቅርሕሊ ትውና ብና
3. ለወትስና ሳዲኸ፡ ምራድኸ ወሪ ሓሳብኸ ሳኸዱኸ ወሪ ለኻርትካኸ
4. አደብዲ ባህርያትዲትል ሕሳን ብና አረርሰን

- 5. ሰላዲ፡ ክድመት፡ ለገድና ቋለው ጋራትድ ፈሃም እኸሪራኸ ቢስተን
- 6. እኸሪር ምኸርነዲ፡ እኸሪር ገረስነዲ ቢስተን፣ ነስ ተከው አዋይን ነበክል እን ጨዋ ፋሕ ይሮ ገረሰኸ፡

ጨዋስ ላት ክሳው፡

- እን ከጨረስ ፈርሕዳኸዲ ሓረቅዳኸዲ ባህርያት አዋይንሲ አርእና
- አውን ከጨራ ካበና ጀረባኸን አርእና
- ዓገብሲ ከለብርና ጀረብዳ ወክትዲ አዋይንዲት አርእና
- ላ ሽምሩ እኸሪር ምኸርነዲ፡ ገረስነዲ ክሚድኖ ክሚነት
- ጨዋስ በዳንድ ተመዳኸ ጋር ጎፍዩን፣ ጉርድ መድ ዋስስትና ደርብድር፣ እኸሪር ዋስና ደርብድር እንክቶሉ ወጠና
- ነሳሓት እውን ጃሩኸ ግን እማ ናስሕ አክና።

ደለምዳኸ
ብርሃነ ደበሳይ
19.08.14 ጀርመን